

ВАЛЕРИЈ СДОБЊАКОВ

САН

Боловао сам тешко, али кратко. Тако јака прехлада до тада ми се десила само једном, у раном детињству. Тада је баба пробдела неколико ноћи заредом поред мог кревета. Овог пута Прасковја Иљинишна је помогла да победим болест. Није ме ни на тренутак остављала: појила ме чајем од шипка, малине и којекаквих трава; грејала ноге слачицом; натирала груди јазавичјим салом. Мучни-на је постепено пролазила, нестала је сувоћа грла. Престали су да ме муче кошмари и коначно сам заспао истински дубоко и дуго. Тада сам и уснио овај чудноват сан-успомену. Он је много тога разјаснио и помогао да одгонетнем Кољкину тајну.

Уснио сам зимску шуму.

Тук, тук, тук... чуло се у мразној тишини. Звук се чинио пријазним, као да зове у чаробно царство, где је уместо неба над главом плетиво тамних гранчица бреза и трепетљика, уместо двораца густо засуте искричавим снегом куле од јела. Тупи звук детлићевог кљуна нагнао ме је да послушнем, осмотрим, а очи су упорно тражиле на непомичним залеђеним стаблима птицу.

Крећући се иза мене, по тек утиснутом трагу од скија у сипком снегу, Кољка ме је коначно сустигао и застао поред, ћутке. Још јутрос планирали смо да никуд не идемо, а онда смо одједном решили, стали на скије и правац – шума. Како другачије!? Сутра је Нова година, а ми без јелке. Дуго кружећи шумом, одједном смо чули звук детлића и тада, не договоривши се, окренули се ка звуку. Дошавши до пољане, поново смо се зауставили, очарани оним што смо видели, јер је снег на њој светлео прозрачним плавим сјајем – живим и титравим. И цела пољана је од тога, чинило се, била заогрнута облаком плаве магле.

– Идемо – не издржавши ћутњу, први је проговорио Кољка и померио се с места.

До колена тонући у плаво снежно сијање, прешли смо пољану. Идући дубље у шуму, још неко време смо ишли за звуком, док се Кољка није зауставио и прошапутао: „Ево га.”

– Где?

Нисам видео птицу, иако се по звуку који се чуо над мојом главом могло закључити – мора бити да је ту негде.

– Ево га, ево! Видиш, кора се круни!

И стварно, право пред нама, кружећи као мала елиса, пао је на снег, густо обливен сунчаним плаветнилом, танки делић борове коре. Одмах за њим, такође кружећи, летео је већ други делић коре и Кољка и ја смо га нехотице пратили, све док није пао на игличасто блескајући снег, као мала флека од цимета. Али где је детлић? Неизоставно сам хтео да га видим. Нешто познато страствено ме је вукло тој птици.

– Хајде да приђемо ближе, он се, мора бити, сакрио иза стабла бора – предложио сам Кољки.

– Немој, уплашићемо га – одмахнуо је главом и окренуо се назад ка ивици шуме.

– Где ћеш, да останемо још мало и слушамо.

Кољка ме је погледао најпре зачуђено, а затим прекорно, и на крају снисходљиво и... пристао.

– Добро, показашу ти једно место.

И опет смо кренули на пут. Прешавши залеђену Кљазму, Кољка се заустави да ме сачека. Даље смо кренули опрезније, газећи један другом по траговима. Схватио сам да, као и на пољани, упорно, до звоњаве у ушима, ослушкујем светлу и мразну тишину очекујући поновни звук детлића. Шта ми је? Зашто сам тако узнемирен? И само што сам на то помислио, кад се оно – чак сам се и тргао од изненађења – по шуми разлегло познато: тук, тук, тук...

Дрвеће испред било је високо, али осушено, поломљених грана, одваљене коре од стабала. Нека од њих су била су изваљена, ослоњена својим унакаженим крошњама на стабла оних која су и даље стајала. А негде међу њима вредно је радио детлић.

Кољка је опет први приметио птицу. Пробили смо се кроз мртви честар и застали. Као да се нешто усковитлало у мени, срце је немирно закуцало у ишчекивању чуда, задрхтале руке. Птица је будила у сећању не само успомену на нешто што се догодило него је даровала и неочекивани осећај из прошлости.

Не издржах већ, обишавши Кољку, кренух напред. Необјашњива сила вукла ме је птици. Хтео сам да је погледам изблиза, послушам. Нисам успео да направим ни десет корака, а птица се

већ одвојила од стабла осушеног дрвета и полукружно облетевши Кољку и мене сакрила. У том тренутку шума се ускомешала, оживела, завртела, заискрио је још блиставије снег и непојамни, свечани звон чуо се у ваздуху.

Застао сам. У исти мах навалише осећања срцбе, страха, ускићења и потпуно ме сметоше. Тад сам видео Кољку. Или не. Био је то неки други дечак, који је веома личио на њега, изникавши као привиђење на истом дрвету, на коме је до малопре био детлић. Дечак је носио стару, излизану бундицу, превелике ваљенке са сарама изнад колена, а изношена шапка била му је велика и падала до самих обрва. Дечак ју је свако мало намештао руком у јаркоцрвеној рукавици, која, за разлику од шапке, није изгледала смешно, већ весело.

Дечак ме је упорно, пун наде, гледао у очи. Осећао сам да очекује да га препознам. Звао ме је себи, загонетно се смешкајући, пружајући руку у црвеној рукавици. Хтедох да му похрлим у сусрет, али нисам могао да се мрднем с места. А дечак, иако непомичан, истовремено се све више и више удаљавао. У очајању, учинио сам последњи напор, али и даље нисам успевао да се покренем. Викнуо сам, покушавајући да га зауставим, задржим. Дечак је наставио да се удаљава. У свести су почеле да се нижу слике давне прошлости: железничка пруга, мало сибирско село уз њу, кућа допола завејана снегом, која је жмиркала на улицу сићушним прозорима, налик на играчке и преврнуте шинама нагоре дрвене санке поред високог стога прагова који су се масни црнели на снегу. Затим се зачуло клопаранье точкова воза, мирис ускислог теста удари у нос, а тихи, благи глас мајке шапну ми на уво: „Сине, устај, време је. Срећна Нова година.”

Сетио сам се, то сам ја, кренуо сам заједно с дедом у тајгу да изаберам јелку и накратко се изгубио. Деда ме је оставио на санкама замотаног у велики кожух, који је пријатно мирисао на мраз, на пустом друму, а сам се запутио у тајгу. Седео сам, опчињено гледао на све стране, на високи паперјасти снег око пута, на иње, које је блескало на дрхтавим сапима коњића, узетог у најам од шумске промхозовске коњушнице, на високо и слабо сунце. Свуда около је била мртва, окамењена тишина. И одједном: тук, тук, тук... тук, тук, тук... – детлић. Звук је мамио себи, звао, и ја, не издржавши, кренуо сам му у сусрет. До груди тонући у снег, пробијао сам се ка детлићу, али он је одједном заћутао, и ја сам се зауставио изгубљен, не знајући шта даље да радим, куда да идем. Стајао сам, ослушкивао и у тај час јасно осетио да се баш тада, у том трену, мора десити нешто сабласно, можда чак и страшно. Зажмурио сам, напрегнут у ишчекивању, а када сам поново отворио очи,

вриснуо сам од страха. Право ка мени, иза стаситог кедра, који је био петнаестак метара удаљен, долазио је високи брадати старац. Од страха сам опет чврсто затворио очи и тада сам осетио како се од срца отиснуо топли нежни талас, рашириле се у дубоком уздуху груди и у тренутку се срце ослободило лаког, тиштећег бола. Обузе ме горчина и туга, и не знајући зашто, бризнух у плач.

Када сам отворио очи, поред мене је већ био деда. Чврсто ме је загрлио, и све разумевши из моје збркане приче, стао да ме теши: „Ех, пања се старог уплашио.” Још дуго нисам могао да се умирим, да савладам сузе и претрпљену увреду, која се богзна на кога и због чега јавила у мени. Од тада ми душа никад више није била спокојна и мирна.

Пробудивши се усред ноћи, дуго сам лежао отворених очију, мислећи о Кољки, о себи, о животу. И тада сам схватио да ме је у то мразно предновогодишње јутро напустило моје детињство. Напустило заувек. Открио сам чиме сам мучио себе, а чиме Кољку. То је било откриће које ме је и обрадовало и уплашило истовремено. Схватио сам да је Кољки веома мало времена остало да живи у свом чаробном свету. Не схватајући још све до краја, осећао је то. Зато ме је и тако упорно звао себи. Није ли он схватио моју улогу, да ћу управо ја, кога је он тако искрено и чисто волео, отети од њега оно најдрагоценије – његов чаробни свет детињства?

А шта је мене мучило? Ја нисам имао шта да изгубим. Моје детињство је отишло од мене давно у снежној сибирској тајги, а сад... Ни сам не разумевши, трудио сам се да вратим унатраг време, да се вратим тамо где повратка нема и не може га ни бити, чути, видети, осетити оно што је човеку у животу дато само једном. Због дрскости и тврдоглавости, млело ме је време у својим жрвњевима.

Штитећи своје детињство, Кољка је откривао преда мном тајну за тајном, вукао ме у свој свет да бисмо остали у њему заједно. Ускоро ћу, иако то не желим, разрушити дивни свет Кољкиног детињства. То откриће натерало ме је да пожурим са одласком. Још сам се надао да ћу успети неприметно и без бола отићи из Кољкиног живота. Али судбину нисам успео да преварим. О томе су последње и најтужније странице моје повести.

Превела с руског
Слађана Субашић